

Geografska imena

Zbornik radova s Prvoga nacionalnog znanstvenog savjetovanja o geografskim imenima

Vladimir Skračić (ur.) i Josip Faričić (ur.),
Sveučilište u Zadru i Hrvatsko geografsko društvo, Zadar: 2011., 108 str.

U suorganizaciji Sveučilišta u Zadru i Hrvatskoga geografskog društva u Zadru je od 23. do 24. listopada 2009. godine održano *Prvo nacionalno znanstveno savjetovanje o geografskim imenima* na kojem su sudjelovali mnogi jezikoslovci, geografi i geodeti. U sklopu savjetovanja organiziran je i *Okrugli stol o geografskim imenima* te terenski obilazak otoka Krapnja, najnižega i najmanjega naseljenog otoka na Jadranu.¹

U Zborniku radova s Prvoga nacionalnog znanstvenog savjetovanja o geografskim imenima pod naslovom *Geografska imena* objavljeno je trinaest radova geografske, geodetske i jezikoslovne tematike od ukupno petnaest izloženih na skupu.

Uvodni rad u zborniku u kojem se utvrđuje da su onomastika i toponomastika jedno polje koje se nalazi na margini lingvističkoga interesa te zbog toga sustav imena i proizvodnja imena u širokoj kulturi i znanosti nisu pod nadzorom, jest rad Vladimira Skračića „Što je ispravno u toponomastici?” (str. 5–11). Skračić se zauzima za osnivanje jednoga onomastičkoga tijela na nacionalnoj razini, pri Vladi ili Saboru RH, koje bi definiralo i provodilo onomastičku politiku u sektori-
ma od nacionalnoga interesa.

Slijedi članak Ante Jurića „Nekoliko onomastičkih opažanja o pisanju geografskih imena u Hrvatskoj“ (str. 11–17) u kojem se problematiziraju i sistematiziraju primjeri neutemeljenosti i nedosljednosti u službenoj pisanoj uporabi zemljopisnih imena (toponima) u Hrvatskoj. Problemi vezani uz službenu upotrebu imena proizlaze iz ignoriranja dviju temeljnih pretpostavki: 1) da su toponimi primarno dijalektni leksemi i 2) da su toponimi vlastite imenice te da već zbog toga imaju specifičan jezični status.

Ankica Čilaš Šimpraga u članku „Etnici i ktetici – standardni jezik i stanje na terenu“ (str. 17–25) ističe kako u hrvatskome jezikoslovlju nedostaje rječnik et-

¹ Za sudionike Prvoga nacionalnog znanstvenog savjetovanja o geografskim imenima organiziran je i terenski obilazak otoka Krapnja na kojem su uspoređivani toponimi na topografskim i pomorskim kartama s podacima stanovnika/korisnika prikazanoga prostora, a raspravljalo se i o problemima terenskoga istraživanja toponimije. Kako je Krapanj otok stoljetne tradicije ronilaštva, spužvarstva i ribarstva, sudionici skupa razgledali su i Zbirku kulturne baštine u franjevačkom samostanu te Zbirku spužvarstva i ronilaštva.

nika i ktetika, kako hrvatskih tako i stranih, tj. ne postoji preskriptivni priručnik koji bi nas oslobodio dvojba pri izboru različitih likova etnika i ktetika. Također, autorica ističe da prije nego što se takav rječnik napiše treba uskladiti načelna stajališta o standardizaciji tih leksema, koja su se od početka pisanja Akademiji-*na Rječnika hrvatskoga ili srpskoga jezika* do danas mijenjala u smjeru od poštovavljanja neštokavskih imena i odnosnih pridjeva do stajališta da se treba dati prednost liku koji se upotrebljava u naselju na koje se etnik i ktetik odnose.

U radu Kristijana Jurana „Problem ubikacije u istraživanjima povijesne i suvremene toponimije“ (str. 25–33) promatraju se općeniti aspekti i problemi ubikacije povijesnih i suvremenih toponimskih likova kroz prizmu konkretnih primjera iz dosad prikupljenih povijesnih i suvremenih toponomastičkih korpusa, poglavito onih koji pripadaju šibenskomu kopnenom i otočnom prostoru.

Željko Hećimović, Zvonko Štefan i Željka Jakir u članku „Standardizacija geografskih imena“ (str. 33–39) prezentirali su osnovne podatke i razvoj standardizacije geografskih imena, tj. kompleksan proces koji prepoznaje važnost geografskih imena u komunikaciji i gospodarskome razvoju te reflektira povijesni i kulturni razvoj pojedinoga područja. U članku su izneseni i glavni principi standardizacije geografskih imena definirani kroz rezolucije i preporuke United Nations Group of Experts on Geographical Names (UNGEGN).

Slijedi članak Željke Jakir i Željke Hećimovića „Prikazivanje geografskih imena u Google Earthu“ (str. 39–45) u kojem je predočeno prikazivanje geografskih imena u Google Earth aplikaciji. Kako bi se imena mogla prikazati u Google Earthu mora ih se prethodno obraditi i definirati u Keyhole Markup Language (KML) formatu Open Geospatial Consortiuma (OGC). Za kodiranje znakova korišten je Unicode Transformation Format (UTF), a pridruživanje atributa imenima izvršeno je programom Feature Manipulation Engine. Geografska imena razvrstana su po slojevima, a kartografska je vizualizacija definirana za pojedini sloj. Atributi geografskih imena prikazani su kroz Google Earth description balloon.

U radu Zvonka Štefana, Željke Jakir i Željke Hećimovića „Registar geografskih imena zasnovan na topografskoj karti mjerila 1:300000“ (str. 45–51) definirana se registar geografskih imena, govori se o njegovim ciljevima i zadacima te izvornicima. Također, autori donose opis registra geografskih imena te statistiku pokazatelja geografskih imena.

Josip Faričić u članku „Neki geografski aspekti proučavanja toponima“ (str. 51–67) ističe da postoji nekoliko mogućih dodirnih točaka između geografije i toponomastike te da u skladu s time geografi mogu proučavati toponime s: 1) historijsko-geografskoga aspekta, 2) regionalno-geografskoga aspekta, 3) kulturno-geografskoga aspekta, 4) demogeografskoga aspekta i 5) kartografskoga aspekta. Iako su mogući i drugi geografski pristupi proučavanju toponima, predmet istra-

živanja koje je rezultiralo ovim radom jesu toponimi u kontekstu spomenutih geografskih aspekata.

Slijedi članak Borne Fuerst-Bjeliš „Slike i mijene regionalnoga identiteta: geografska imena na kartama ranoga novoga vijeka (odabrani primjeri)“ (str. 67–73). Analiza se temelji na kartografskome fondu zbirke Hrvatskoga državnog arhiva, Nacionalne i sveučilišne biblioteke, Hrvatskoga povijesnog muzeja te brojnih objavljenih faksimila. Analizirana geografska imena pokazuju kako su specifične društvene okolnosti izravno utjecale na percepciju i oblikovanje pojedinih regionalnih identiteta.

Damir Magaš u članku „Postojeća geografska imena u odnosu na imena na kartama i planovima. Primjer Vinjerca.“ (str. 73–83) donosi abecedni popis toponima Vinjerca označenih brojem na priloženom zemljovidu (imena su popisana, rekognoscirana i ubicirana za potrebe izrade autorove monografije Vinjerac) te kratak zemljopisno-povijesni položaj naselja i pregled dosadašnjih istraživanja.

U radu Lene Mirošević „Gradska toponimija kao nositelj kolektivnih identiteta“ (str. 83–93) na primjeru hodonimâ grada Zadra pokušava se iščitati jačina izraženosti nacionalnoga, regionalnog i lokalnog identiteta. Kvantitativno-statističkom metodom analiziraju se zadarski hodonimi iz socijalističkoga razdoblja (1981.) i razdoblja nakon stjecanja hrvatske neovisnosti (2009.).

Slijedi članak Ružice Vuk i Zorana Curića „Geografska imena u nastavi geografije u osnovnim i srednjim školama“ (str. 93–105). Autori ističu kako u nastavi geografije u osnovnim i srednjim školama u Hrvatskoj postoji nekoliko problema, a jedan je od njih i neujednačena uporaba geografskih imena u udžbenicima, geografskim atlasima, geografskoj periodici i dopunskim nastavnim sredstvima. Predlažu (podržavaju) imenovanje nacionalnoga povjerenstva za geografska imena i potpovjerenstva za geografska imena i terminologiju u nastavi geografije u osnovnim i srednjim školama.

Ivana Crljenko i Mladen Klemenčić u članku „Strana geografska imena u leksikografskim izdanjima“ (str. 105–110) na temelju primjera geografskih imena iz recentnih hrvatskih leksikografskih priručnika upozoravaju na prevladavajuću praksu u nas, ali i na razlike koje postoje između pojedinih leksikografskih izdanja. Osobito ističu nedosljednosti u pisanju egzonima – posebne skupine zemljopisnih imena koja se upotrebljavaju u nekom jeziku za geografske objekte što se nalaze izvan područja na kojem se taj jezik govori, a razlikuju se od oblika koji se upotrebljavaju na području autohtonoga jezika ili u jezicima države kojoj ti objekti pripadaju.

U sklopu *Prvoga nacionalnog znanstvenog savjetovanja o geografskim imenima* organiziran je i *Okrugli stol o geografskim imenima* gdje se raspravljalo o

nacionalnome povjerenstvu za geografska imena, interdisciplinarnim toponomastičkim istraživanjima, jezikoslovnoj standardizaciji geografskih imena, o ulozi jezikoslovaca, geodeta i geografa pri izmjeri te o planovima za organiziranje drugoga znanstvenog savjetovanja o geografskim imenima.

Naposljetku valja čestitati organizatorima *Prvoga nacionalnog znanstvenog savjetovanja o geografskim imenima*, koji su ujedno i urednici ovdje prikazanoga *Zbornika*, jezikoslovcu Vladimiru Skračiću i geografu Josipu Faričiću, ali i svim sudionicima koji su svojim izlaganjima potaknuli suradnju geodeta, geografa i jezikoslovaca, tj. struka kojima su toponimi predmet znanstvenoga interesa te time doprinijeli ujednačavanju onomastičkoga nazivlja.

Ines Virč